

* A Szt. Benedek r. tagok elhelyezése az 1894/5 isk. évben. Pannónhalmán: Főmonostori perjel: Kroll Miksa. A főmonostori könyvtár őre: Récei Viktor. Főiskolai tanár: Palatin Gergely. Főiskolai tanár s konvent-jegyző: Malatin Gotthárd. Segédszámvevő, egyúttal a szálló- és pinczegazdászati felügyelője: Mesterházy Imre. Szt. Mártonban lelkész: Vértési Leander. Hítségönök: Engli Guidó. Rendelkezési állapotban: Stengl Polykár. Esztergomban: Házfőnök és főgymnáziumi igazgató: Vojnits Döme. Tanár és házgondnok: Schedl Arnulf. Tanárok: Mórocz Emilán, Perényi Otmár, Gidró Bonifác, Kardos Celestin. Győrött: Házfőnök és főgymnáziumi igazgató: Acsay Xav. Ferencz. Hítségönök és tanár: Saly Bruuó. Tanárok: Kuszmann Fülöp, Lendvai Hugó, Halmos Akos. Sopronban: Tanár: Török Veremund. Kőszegen: Tanár: házgondnok és pincze-felügyelő: Molnár Béla. Tanár és könyvtárőr: Gáspár Leó. Tanár: Molnár Szulpic. Pápán: Házi lelkiatya: Novák Ede. Tanárok: Mohácsi Pál, Stanits Fulgent. Komáromban: Tanár és pincze-felügyelő: Csapó Antonin. Tanár: Grátzer Pius. Bakonybélén: Lelkész: Novák Ödön. Hitelemző és pincze-felügyelő: Pallos Kajetan. Zala-apátiban: Házgondnok és pincze-felügyelő: Wallner István. Zámárdiban: Lelkész: Somogyi Venczel. A helyeszeréknek és hivatalok átadásának idejéül augusztus hó 1-je van kitűzve.

* Segits magadon és az Isten is megsegít.

Ez a konkluziója annak a nagy feltűnést keltő beszédnek, melyet dr. Haffner, Mainz híres püspöke tartott mostanában Freiburgban. „A régi században — mondá egyebek közt a jeles szónok — a császárok karddal védtek a vallást s hatalommal meg tekintéllyel vették körül a püspököket. Az idők megváltoztak. Ma a keresztény vallás minden egyes keresztény öntudatán alapszik. Ezért van az egyesületeknek különös jelentőségük. Főlemelő dolog, ha a püspökök a pástorlevelekben megszólaltatják az apostoli hangot; szép, ha minden vasár- és ünnepnapon a pap a szószékből hirdeti Isten ígét és a gyermeket az iskolában a szent tanításban részesíti: de mindez mit sem ér, ha egyúttal a férfiak egyesületeiben nem ismerik és nem vélelmezik az evangéliumot. Mindnyájunknak kell védeni az egyház ügyeit. Sem a diplomaták, sem a királyok, sem a hercegek

mindenekelőtt az akkori republikánus hatóságok szerepét ez ügyben. Minden szokás ellenére még pecséteket sem raktak az elhunytak ingóságaira; Gambetta pedig miniszter volt és szigorú szabály, hogy bármely államférfi halálánál a kormány intézkedik, hogy hagyatékában közokmányok ne maradjanak. De bizonyára attól tartottak, hogy kénytelenek volnának ugyanakkor a büntett flagráns bizonyítékait is megállapítani. Ki gondolná csak egy percig is, hogy egy ily kiváló személy meggyilkolásánál a törvényezék csupán privát intrigára visszatartható volna működésében? Ezt csak egy egész székta összetartása vihette keresztül!

Ma azonban a köd eloszlott s minden értelmes fej így okoskodik:

Ha a gyilkos egyszerű kalandornő lett volna, röviden elbántak volna vele; Gambetta barátjai részvétel nélkül adták volna át az igazságszolgáltatásnak a helyett, hogy egész erővel annak alkalmazása ellen dolgoztak volna. Így tehát kétségtelen, hogy a szabadkőművesek keze játszott bele a gyilkosságba, eltették Gambettát az útból, mint elteszik mindazokat, kik veszedelmesek a rendre.

nem segíthetnek rajtunk. Segits magadon, ez az igazi helyes elv és az Isten is megsegít. — Ehez nem fűzhetünk más megjegyzést, mint azt, hogy a segítség legközelebbi módja a választásoknál fog megnyitni.

A jelenkori szocializmus.

— A „Dunántúli Hírlap” eredeti közleménye. —

II.

Mivel az angol munkás-osztály állapotáról legtöbbet tudhatunk, s mivel azokból más országok munkásviszonyaira is következtethetünk, mert ugyanazon okok, ugyanazon természeti törvények mindenütt hasonló körülményeket szülnek — elég lesz csak Anglia munkásaival foglalkoznunk.

Az angol proletárság ugyanazon viszonyoknak köszönheti eredetét, a melyekről előbbi cikkünkben szóltunk. A gyáripar gyors fejlődése „kezeket” igényelt; a munkabér emelkedett, a mezői munkások tömegesen vándoroltak a városokba. A népesség sebesen szaporodott, természetesen leginkább a proletár osztály által.

A nagy városokba a lakosság háromnegyed részét munkásnép teszi, csak csekély számú kis bourgeois és kézműves hozzászámításával. Az új ipar csakis oly formán fejlődhetett naggyá, hogy a műszerekből gépek, a műhelyekből gyárak, a kis központosítályból ez által proletár, a nagykereskedőből pedig nagy gyáros lett. Így szaporodott fel azon óriási munkás tömeg, mely a brit államot gazdaggá teszi, maga pedig társadalmi, állapota által, végtelen nyomorban, kénytelen szervezkedni helyzete megjavítására.

Hogy a nyomor nem csak híresztelt, hanem valódi, hogy se meg nem érdemelt, sem elkerülhetetlen, azt bizonyítják magok az angol hivatalos adatok és emberszerető magánemberek tanulmányai és közleményei.

Londonban naponként 50—80,000 ember kel föl, a nélkül hogy tudná, éjjel hol fog hálólhelyet találni. A szerencsések közülök este egy Lodging houseban letnek szállást. De milyen az a szállás! A hány ágy fér egy szobába, annyit állítanak bele, minden ágyba négy-öt embert szorítanak, egészségeset és beteget, öregot és fiatalot, férfit és nőt, ittasat és józant, a hogy jön, össze-vissza. Már a gondolat is, hogy az ilyen emberi aklokban mik történhetnek, sokkal undokabb, sem hogy annál tovább időzni akarnának. Hát még azok, kik ezt az utatolós szállást sem bírják megfizetni! Azok szűk közökben, vagy sikátorokban húzódnak meg, mások a parkokban alusznak, padokon, néha közvetlen Viktória királyné ablakai alatt.

Hasonló a viszonyok Edinburgh, Glasgow, Manchester és a többi nagy városokban is. Manchester maga csak egy nagy gyár, hol 350,000 munkás — majdnem kivétel nélkül — rosz, nedves és piszkos cottagekben tanyáz.

Sokan azt hiszik, hogy a nyomor csak a restség, dologtalanság és a rosz akarat gyümölcse. Szomorú, hogy ennek az ellenkezője igaz. A legszorgalmasabb munka gyakran karöltve jár a legnagyobb inséggel. A munkaórák egyoldalú kiaknázása a gyári-munka egyik legsötétebb árnyoldala. Egy angol gyáros mondta igen találóan az ipar termeléséről: „Moments are the elements of profit” — „percek a nyereség alkotórészei.” E szavak jellemzik az egész viszonyt munkaadó és munkás közt. A hol a szabad munka rendszere uralkodik, ott a munka piaci ára természeténél fogva, a kereslet és kínálat törvényeinek befolyása alatt áll és két sark közt ingadoz, melyek közt középponton van a munkabér oly összege, a mi épen elégséges a munkást táplálni és a szaporodásra

*) Angliában a munkásokat csak úgy nevezik: „bands”, „kezek”. Nem is személy, nem is egyén, csupán egy kéz a munkás; talán olyan, mint egy kerék vagy egy tengely a gépen. Híaz fej nem is kell a géphez, csak kéz.

képesíteni. Az egyik sark volna a munkás éhhalála; a másik a tőketulajdonos egész nyereségének és tőkekamatjának fölemészítése a munkabérben. Természetes, hogy ily körülmények közt a munkaadó által meghosszabított munkanap ugyanazon bér fizetése mellett, a munkabér elpáldástól leszállyítsa. A ki szem előtt tartja a függő viszonyt, a melyben a munkás a munkaadóhoz áll, könnyen felfoghatja, mily könnyen lehet naponként egy fél órával, vagy többel is, a kialakított munka tartalmú napot megtoldani s ezzel nyereséget csinálni.

Szükséges volt, hogy a állam avatkozzék a munkások érdekében a munkaidő-szabályozásába.

(Folyt. köv.)

Keresk. és iparkamara közgyűlése.

A győri kereskedelmi és iparkamara július hó 17-én d. u. 3 órakor hivatalos helyiségének tanácstermében (Király-utca 8. sz. II. em.) rendes közgyűlést tart.

A napirend tárgyai a következők:

Elnöki előterjesztések (18 pontban.) Titkári jelentés az ügyforgalomról. A kamara 1893. évi zárszámadásai: Törvényjavaslat-tervezet az ingó dolgok részletfizetésre való eladásáról. A m. kir. honvédség bakanesszükséglete. Kereskedelmi, egyezményünk Romániával. Az ezredéves orsz. kiállítás ügye. A kamarák részvétele az ezredéves orsz. kiállításon. Magyarország közgazdasági monografiája. A villamerővel hajtott kisipari gépek budapesti kiállítása. Az esztergomi ipartestület kérelmére a keresk. ügyi m. kir. minister leirata. A vasúti üzletszabályzat egyes intézkedéseinek módosítása. A találmányi szabadalmak és használati mintákról szóló törvényjavaslat-tervezet. (Titkári jelentése a keresk. minister ur által egybehívott értekezlet tárgyalásairól.) Váltoügyekben irás-szakértő jelölése a győri kir. törvényszékhez. A győr-szentmártoni iparos-tanonciskola ügye. Győr szab. kir. város tanácsának megkeresése az iparos-tanonciskola támogatása iránt. Az utazók mintaböröndjeinek kedvezményes szállítási ügye. A kamarai illetékekezelés módosítása. A pápai ker. betegs. pénzár megkeresése, véleményadás iránt. A veszprémi kereskedelmi társulat kérelme az intézmény pártolása iránt. Budapesti kereskedők kérelme a bécsi magvásár ellen irányuló mozgalom támogatása iránt. A magántisztviselők orsz. nyugdíjgyesületének kérelmei. Fischer Károly beltag indítványa egy műipariskolának Győrött leendő létesítése ügyében.

Az újjáirosiak panasza.

Mostoha elbánásról panaszkodnak az újjáirosiak. Alábbi körlevelüknek, melyet a vároosi képviselőkhöz küldöttek, sok pontja megfelel a valóságnak és megszívlelésre méltó. De különösen figyelmébe ajánljuk azoknak a győrszigetieknek, kik a Győrrel való egyesülés mellett buzgólkodnak. E körlevélből megláthatják, mi minden jót és előnyös dolgot várhatnak a várostól, akkor, midőn a közelebb fekvő külváros keservesen panaszkodni kénytelen elhanyagoltatása miatt.

A körlevél így hangzik:

Az új korszak kedvezőtlen menetébe már-már beletörtődött városrésznünk, igyekezett a változott viszonyokhoz simulni berendezéseiben és magatartásában, bár jól érezte, hogy a

HIREK.

helyzete folyton rosszabbra fordul, hogy újabb vívmányok, például a zóna, csak még inkább csökkentik forgalmát s megvonják tőle az azal járó hasznokat.

Mikor egy városrész sorsa az általános viszonyok nyomása alatt ily kedvezőtlenre fordul, a mindenneknek egyenlő mértékkel mérő igazság és méltányosság maga azt parancsolja, hogy az igazgatásra hivatott tényezők figyelemmel legyenek a megbillent egyensúly viszonyaira, s ha a viszonyok kiragadtak a mérleg tülök, külvárosi serpenyőjéből valamit és beledobtak az innenső, a belvárosi serpenyőbe, — helyette kárpótlásul mestersegesen is adni kell az elvesztett értékek helyébe valamit, azt, amit a viszonyok a közügyeink folyása közben éppen felszínre vetnek.

Mi újravárosiak azonban nem tapasztalunk erre irányuló jóakaratot. Más városrészekben épülnek a középületek, kir. tábla, városaház, kaszárnya, közkórház, mindezek azon városrészek fejlődését mozdítják elő. Azt felelik e felhozottakra, hogy azért történnek így, mert ezek a városrészek alkalmasság hivatalos közintézmények elhelyezésére leginkább, ezeknek a városrészeknek jellege egyenesen megköveteli őket.

Mi ezt jórésben el is ösmérjük, bár a közkórházra, vagy a kaszárnyára vonatkozólag jogos különvéleményünk lehetne. De ha igaz az, hogy a városrészek uri jellege lefoglal maga részére minden hivatalt és intézményt, — lehetetlen akkor, hogy viszont az olyan jellegű városrészeknek, mint Újváros, viszont ne lenne hasonlóan domináló igényük az ellenkező természetű berendezésekre, mint például a vásárokrá, piacokra. Mert valami célra csak ez a városrész is szolgál s ha megkülönböztetést teszünk az intézmények fajaiban és kimondjuk, hogy a hivatalnokok és más eféléknek a belváros való, a kaszárnya, a közkórház (s maholnap a sósás is), más városrészekben célszerűbben elhelyezhető, akkor egyszerűsödnek önként előtérbe lép annak szüksége, hogy Újváros számára is kikeresztsük azokat az intézményeket vagy berendezéseket, melyek a városrész jellegével inkább összeférnek, mint a többiekével.

Az a közlés, mely a vásárterek új elhelyezéséről megjelent, arról győz meg bennünket, hogy ebben a kérdésben ismét mostoha elbánásban részesült a mi városrészünk.

Hogy csak egyet említsünk, a csizmadiai és cipészek sátrai az új rendezés értelmében a Széchenyi-térről eljárnának s a vásártéren találnának új helyet. Volt már egy ízben szó arról, hogy e sátrak a kényelmes s hivatalos alkalmával igen népes újravárosi főutcán helyeztessenek el, akkor azonban az érdekelt iparosok egy töredékének ellenszenvére folytán ez a terv nem valósult meg. Az ellenszenv érthető és indokolt volt, mert egy régi, megszokott helyet kellett volna odahagyniok. Amde alig lehetett fel, hogyha már a régi vásárhelyet ott kell hagyni említett iparostársainknak, inkább ne jönnének az újravárosi szénaterre vagy a Kossuth Lajos-utczába, mint a vásártérre, ahol megint csak ideiglenes helyök lesz s ha a városházépítés és téparkihozás befejeztetik, az ekkorra már kissé megszokott és forgalomhoz tördött helyeiket ismét oda kell hagyniok s elölről kezdeni a burzolkodást és minden bajait. Ez az újravárosban nem következik be, ott csakhamar alkalmasabb és kellemesebb helyre találnának, mint mai helyök.

A legutóbbi évek hidépítési mizeriái annyira megviselték a városrész üzleti érdekeit, hogy a méltányosságnak meg kell hajolnia ily csekély kérelem előtt, hiszünk is, hogy a város tisztelt közönségének képviselőtestülete, melynek tagjai közt a mi választottaink is bennülnék, együtt éreznek velünk s megértik bajainkat.

Mi nehéz helyzetünkben is elkövetünk mindent, hogy hasznos polgárokként segélyre legyünk városunknak, hisz csak nem régen is közel 100 frttal járultunk a sajátunkból ahhoz, hogy a szénateret a város rendezhesse.

— **Aranymisét tartott a győri székesépalapa egyik kiváló és köztisztviselőnek örvendő tagja, dr. Berta János prépost-kanonok.** Öreg Mária-Cellben ment végbe az aranymise, melyre a jubilans rokonságán kívül számos tisztelője és előkelő közönség jelent meg, daczára, hogy a prépost-kanonok ur a legnagyobb csöndben akarta megülni első miséjének félszázados évfordulóját. Sok üdvözlét érkezett az aranymise napján. E hó 6-án, így a győri káptalantól is, melynek tagjai táviratban fejezték ki szerencsekívánataikat a már 73 éves, de lelkileg és testileg egyaránt életerős jubilans iránt. Berta prépostkanonok az ünnepség után Carlsbadba utazott.

— **A megüresedett tanítói állás betöltése.** A belvárosi kath. elemi iskolánál megüresedett tanítói állásra 12 pályázó jelentkezett, részben helybeliek, részben vidékiek. Az autonómia tanügyi bizottsága folyó hó 7-én délután tartott ülést, hol elkészítette a javaslatot, mit a hétfőn tartandó nagy választmányi ülés elé fog terjeszteni. Mint értesülünk, a választmány első sorban *Ujlaky Géza*, jelenleg nádorvárosi tanító kérvényét veszi figyelembe, ki egy-paedagógiai-képzettségével, mint jeles irodalmi működésével a tanfőriak és a nagy közönség elismerését már rég kivívta magának.

— **Prímeczia.** A nádorvárosban élénk érdeklődés mutatkozik a vasárnap délelőtti mise iránt. Győr egyik régi, köztisztviselőben álló családjának ifju sarja, *Schadl József* városi főszámvevő fia, *Schadl József* fogja első miséjét tartani. A 9-kor kezdődő istentiszteleten (a nádorvárosi plebánián) az offeratoriumban négyes kísérettel, előadják, *Kontor Elek*, *Mária dalát* *Ujlaky Géza* szövegével a graduáléban ugyancsak *Kontor „Miatyánk”*-jét.

— **A győri megszűnt jogakadémia segélyalapjából a város két ösztöndíjalapot tervez, melyeknek kamatait egy győrmegyei és egy győrvárosi jogász élvezné.** A terv fölött a legközelebbi közgyűlés fog határozni.

— **Éjjeli tűz.** Nagy riadalmat keltett 5-én éjfélt után a félre vert harangok zugása. Az utcákra tóduló közönség csakhamar meggyőződött, hogy a veszedelem Győrszigetet fenyegeti, onnét piroslott messzire az égbolton a magasra felecsapó lángok visszfénye. A tűz a Szarvas-utczában volt; *Weissmann Dávid* házának tetejéről gyuladt ki, s a mellette levő ház szintén lángba borult. Szerencsére hamar megérkeztek a szigeti tűzoltók, meg az újravárosiak, s az összesereglett nép közreműködésével, a szélesöndes időben, sikerült a veszedelmet lokalizálni. A helyszínén egy század katoná is megjelent. A tetőkön kívül más-nem hamvadt el, s így a kár nem haladja túl a 200 frtot, mely a biztosítás révén megtérül.

— **Pincebérlet.** Győrbelváros pinczéjének bérlete ez év szeptember elsején jár le. A város ismét árverés útján fogja bérbeadni két évi időtartamra.

— **Rejtélyes eltűnés.** A múlt hó végén egy *Laszka József* nevű 20 éves vasuti tanfolyam hallgató járt városunkban, hogy csolnakot vásároljon magának. A csolnakázó egylettől vett is egyet 30 frttól s ugyanaz nap délután elindult a Dunán, hogy felevezzen Vácra, hol szülei laknak. Azóta nyoma vezetett. Aggódo családja megindította a nyomozást, melynek folyamán csak annyit sikerült megállapítani, hogy a fiatal ember Esztergomban megpihenni készült. Hogy

valóban kiszállt-e ott, arról nincs bizonyosság. Valószínű, hogy baleset érte vagy bűnténynek lett áldozata.

— **Megható találkozás történt, de a nyilvánosság kizárásával, a rendőrségi kórtérben.** *Gyaloki Mózes* zalaegerszegi nyug. középiskolai tanár, ki városunkban tanulmányozza a korcsma és pánkaméresi viszonyokat, a melynek következtében gyakorta fényes napok is csillagokot szokott az égen látni, e napokban berakták pihenni a kapitánysági „hűyőre”. A főlábu paedagógus éppen elmélkedésekbe bocsátkozott, midőn belédították magányába *Bekő Bálint* urat, ki foglalkozására nézve Thaliának faozér-papja, s szintén lelkiismeretes tanulmányozója a különféle szeszies italoknak. A tanár ur mélyen megsértődött a váratlan látogatás miatt, s nem éppen hízegő szavakkal illette *Bekő Bálint* boiletté-jét, meg jellembeli tulajdonságait. *Bekő* sem maradt adós a válaszal, s már parázs verekedés volt közöttük, midőn *Gyaloki Mózes* egykori növendékét ismerte fel kórtér-tárában. Könnyezve borultak egymás nyakába és elhatározták, hogy kiszabadulásukkor zárt körű bankettet rendeznek egy kurta korcsmában.

— **Kóbor kutyák garázdálkodnak a városban.** Pénteken délután a vásártéren egy rendőrt mart meg egy kóbor kutya, melyet rögtön kiszállítottak a gyeptesteri telepre, hol kiderült, hogy baja nem volt, csak mérgező természete van. A kutyát elfogják pusztítani.

— **Balek-fogók.** Csinos triumvirátust tartoztatott le a rendőrség *Löwinger Lajos*, *Kohn Miksa*, és *Rosenberg Béla* személyében. A három rec ipiált polgár régóta üzletszerűleg űzte a balek-fogást oly módon, hogy közönséges rézgyűrűket adott el a vasútnál átutazóknak aranygyűrű gyanánt. Legutóbb *Kapuy Vince* pinczért csapták be, aki azonban jelentést tett ellenük. A társas czeget átadják a törvényszéknek.

— **Ösztöndíjak.** Győrváros által a budapesti állami ipariskola két jelesebb győri illetőségű tanulója részére alapított 150—150 frtos évi ösztöndíjat az 1893/94-iki tanévre *Hamburger Emil* és *Nemes Ödön* intézeti tanulók nyerték el.

— **Öngyilkos nagybirtokos.** Nemcsak a fővárosban, hanem az egész országban mély részvétet kelt az a hír, hogy *Beniczky Gábor* czinkotai nagybirtokos saját kezével vetett véget életének. Az öngyilkosság indító okát rejtély fűdi, mi még megdöbbenőbbé teszi az esetet. Mindössze annyit lehetett sejtetni, hogy az élte delén levő *Beniczky Gábor* és neje *Batthyány Ilona* grófnő között valamely családi természetli viszály támadt. Az öngyilkosság Marmaros-Sziget környékén történt, hová *Beniczky* a tejszövettség telepének megtekintésére utazott. Szomorú elhatározását azonban levélileg tudatta Czinkotán maradt nejevel, ki rögtön utána utazott, de már csak halva találta. *Beniczky* tagja volt a főrendiháznak és nagy érdemeket szerzett a közgazdasági téren kifejtett tevékenységével. Beszéli, hogy őt akarták kinevezni földmívelésügyi miniszternek, a mely álláshoz minden kvalifikációval bírt. — *Beniczky* temetése, mint lapunknak táviratilag jelentik, szombaton délelőtt ment végbe Czinkotán. Nagy feltűnést keltett, hogy az özvegy több levágta a haját és koszorúba fonva rátette a koporsóra, melyet ezzel együtt bocsátottak le a sirba.

— **Védekezés a hesszeni légy ellen.** A földmívelésügyi miniszter egy rendeletet bocsátott ki a hesszeni légy kipusztítására vonatkozólag. Elrendeli, hogy a buza, árpa és rozstárliókat az aratás után rögtön fel kell szántani, mikor is a hesseni légy álbájai a